

The background is a painting of a forest path. The path is a mix of light and dark brown, suggesting fallen leaves and shadows. The trees on either side are covered in dense, golden-brown autumn leaves. A bright, circular light source, possibly the sun or moon, is visible in the upper center, creating a strong glow and casting long, soft shadows across the path and foliage. The overall mood is serene and atmospheric.

Дмитри Габелиа

СЫМՓА, СЫШԻՂԱ...

Дмитри Габелиа

СЫМӨА, СЫШЬТА...

Ажәеинраалақәә
Аминиатиурақәә

Апхәынтшәкәтыжьырта
Акәә – 2010

ББК 84(5 А6х)6-5
Г 13

СЫМДА, СЫШТА...

Аминатиурақаа
Ажәеинраалақаа

Дмитри Габелиа. Сымда, сышта... Ажәеинраалақаа. Аминатиурақаа.
Ақоа: Ақхәынтшәкәтыжырта, 2010. 40 д.

© Дмитри Габелиа, 2010
Ақоа — 2010

Ажәеинраалақаа

Дмитри Габелиа дреиуоуп атцыхә-
тәантәи ажәашықәсқәа рыюныцқа
акьыгхь ағы иааитцагылаз ағар. Уи ажур-
нал "Алашара" адакьақәа рғы изныкым-
кәа-иоынтәымкәа дцәыртцхьейт иажәеин-
раалақәеи иминиатиурақәеи рыла.

Апоет қәыгш дырзышәәхәсит ағара,
ақшзара, абзиабара, ацқьара ухәә
жәпакы. Иара убас, уи ичыдаказшьоуп
ацаулара, ағыцра, ацәгыей абзией,
аиашей ахәәхәеи рышыклагшра, ауауы-
тәюса уацәтәи илахьынцә азхәыцра.

Ақхьао идаагало Дмитри Габелиа рақхьазатәи ишәкәы
иунаґоит агәыгра, уи азыхь еигш иныцхәрааз ибаохатәра,
имәашьахуа, ақхьака аитцыхра, аихақара бзиа аиуп хәә.

Моамш!

Сыдәхыб тбаанатцы,
Сшьапы зықәгылоу
Збонатцы,
Сымәа, сышьта
Иацсахар,
Жәанзыркәик
Сакарахар,
Снарылагылап
Ажәоан ар.

Игәхьаазгоит
абзиабара,
абзиабара
гәхьаазгоит.

Слызхьаауейт
иац избаз,
иац избаз
слызхьаауейт.

Исылатәейт
лыпшзара,
лыпшзара
сылатәейт.

Саб игәалашәара иазкны

Исхарахеит
лыблақәа,
лыблақәа
схарахеит.

Усоума,
исаҳаз мбатәхеит,
сгәәца зыршанхаз
даәазәы диразкхеит.

Абри аюыза аума
дыргазаап лара,
саргы слышьтәлеит
уацә избаша иахья...

Схи сыңси
Архнышьна
Еиоыршеит,
Сыңсы зышьтәз
Схазы итәымхеит.
Сыңсы зхысыз
Амза гылеит,
Схазы амза
Уа ишарылеит,
Сыңсы зхалаз
Ацла еитасхаит,

Схазы ацла
Уака ихысшьааит,
Схи сыңси
Архнышьна
Еиоыршеит.

Сыонхыб,
хыб дук
ахарпроуп –
хыб лашак.
Сыңсып,
даәа цсыпк
иафәароуп –
цсып мазак.
Цсабара шьахө,
дгьыл фәцак,
фәмоа,
фәмоа,
зыхь фәмоак.
Зыхь рахөыцк,
хыб цахак,
бырлаш хыцәцак,
зыхь фәмоак.
Зыхь фәмоак,
мра ҳарак,
иткья инагоу
моа харак.

Амдырrei амееиреи ххарштны...

Апстазаара антацеу азэгы изы имариазам,
Уи зырмарио хааигеа рыхыз хэазам.
Изеипшоузеи иаахакэыршан игылоу ауаа?
Шеахеапш, амдырра шықеу рхафра!
Урт роума ихақөызбо, сшөыхеоит ишөхеа?!
Икақцара сабжыжөга: хөахцөахрыма?
Амц ххөарыма?
Анцөа игөра мгакеан бзиа дхазбарыма?
Адуinei гөыгран хатааит,
Гөыграла иахьанзагы хааит.
Аха уатцөгы ус хгыларыма?
Уи харт ихалшарыма?
Адуinei шьахеуп, аха апстазаара аапсароуп.
Анышөара –
Изакеызеи уи?
Иреихазоу аламыс
Ахеыцра иалтшөазар?
Акамзаара хөахыццакуашөа,
Аханатөгы цыара
Хөаццаклоит.
Амдырrei амееиреи ххартшны хөаццалоит.

Ихөала, абыза...

Ихөала, абыза, ихөала,
Апстазаара атагөтасра таха шунамто уара,
Аамта ахынтафынтара ушаргөамцуа.
Ихөала, абыза, ихөала,

Улахынца шуцөхьацыз уара,
Ухы, угөы шахшөаз зынза.
Иухөац хөала, узахауада,
Иузтада азхьапшра?

Хөацарала дгылан,
Аиашара агөра ганы.
Имчкөа изрыжөуан,
Аамстара иөтакзаны.

Амшөкыга издыргылон,
Икөацуамызт бзанцы.
Ихьацуамызт, инеиуан,
Иркатөаанза игөы.

Иара пхьака дхөыцуан,
Алашара ибонатцы.
Илшонатцы днеиуан,
Нас дкахаит, дыхөжөаны.

Аамта ацаскөа

"Адгыл иасуам",
"Алабашья рөафөом",
"Ахөаша иаграгылом",
"Абна дыршөазом",
"Арымала иөыжөлом",
"Амц рхөазом",

"Ашыац иаграгылазом",
"Ашыыц дырбазом",
"Ажәа иапыюлом",
"Ауааы дыршәизом",
"Амал ихнахуам",
"Адсы ддырцязом"...
Ас еипш икоу хапсуа цасқәа,
Харт иахмырзып аамта ацасхәа!

Арыцхара хантагылаз,
Агъангъашқәа анаххапаз
Указма?
Ахәша нақәшыа ача,
Ушыапы уцапса утәазма Шәача?!
Зыжәлар зшыала изаазхыз,
Зыдгыл еикәзырхаз
Рәапхәа узустада?
Ухы узымдырзаап убама,
Уара уакәзаап "апатриот-шана"!

Зегякоуп саацсазом...

Ариоума саамта? –
Амоаду абжы,
Нас ацшагы,
Уаха акагы.
Абыгқәа рыла

Исыргылоит аоны,
Исырхәмаруеит
Асаркьалқәа рыбжы.
О-насыпк,
Нас аапынрак,
Еидхәаланы икнасхап
Хан дук ағы.
Аецәахә ырччаны,
Амшын тарбаны,
Абар, сышнеиуа,
Еицыхны сшыапы.
Гәахәарак ацаны
Избазом адунеи,
Сызну амоала
Уи саназней.
Ускан гәаныла
Уи саххәзом,
Зегякоуп – саацсазом.

Ашыафа иаргәйтәуа...

Бнеила моадула,
Амрахәага гәызуа,
Атыпха, благәытбаа
Быткы шәыршәыруа.

Бнеила лыпхала,
Бнаскязгоит блала.
Ашыафа иаргәйтәуа,
Бшыапы еихгала!

Ибыстоит амыаныфа,
Абзиабара ду га.
Нас, бызлааз ала
Бышьхәа беарба.

Сымға хықәкуп,
Аха уи сазказом.
Сажәақәа тәуп,
Аха избазом.

Сааизар сгылоуп,
Шанак сазкуп.
Исылшо хәа акгы ыкам,
Аха ахамта сазыцшуп.

Аамта збоит ипхызушәа, –
Пхызла хшәахәалоит.
Ичмазаду анахәышәтәуа,
Ичмаздымгы хәақәтоит.
Ишакәхалакгы уи иазнеиуа
Срызхәауеит, срыцәшәоит.
Аказшәа зеицшразаалакгы,
Ацшрала зегь хәажьоит.

Хыбла лхы-бла...

Амза тәын, ицеит,
Сыдәхыб лашеит.
Сгәы мшыншәа инхыцчалеит,
Агәыргъара цәқәырпәхеит.
Сара сеицштәкыа уи лхыисит,
Сгәы калмахан изсо итаз,
Сымшын агъама збаз,
Ахы-блақәа зызтаз.
Дәырба-еырбо амшын дхылеит,
Ацшзара ләахәхәы.
Абзиабара акат сыршәит,
Дааныскылт дйткәаны.
Уажәшьта амзаға ангыло,
Абзиабара рәыцуа,
Меигзарахда икәалыкәацәо
Ихыцчалап Хыбла лхы-бла!

Амшын амч гәгәазаргы,
Адгыл иамоуп иткәаны.
Ацътла антра амазаргы,
Аиха иканажъуеит ицканы.

Хтахрақәа шмачымгы,
Икәныхшәалоит зназы.
Апрышәа шахзымдыруагы,
Ацсаатә иадахкылоит ххы.

Доусы ихы дақәйтызаргы,
Дыкоуп дыхкааны.

Ахатәрагы, ахьзырхәагагы
Шьацәхныслалоит зны.

Ацқара бзиа иахбозаргы,
Ихархәашоит ххы-хґы.

Арт ажәәқәа рацәазаргы,
Кәышрак ацуп илаганы.

Бара быда адәылашара акы исзацсам,
Амзагы иалшарым алашьцара ацхьацара.
Хәгәхьааибәаганза хәикәшәарым,
Ускан иббап изакароу агәыбылра.

Быблақәа аецәәқәа ианрахәмаруа,
Бқьышәқәа исыцархәоит зегы.
Ихәа, бгызмалроу, бцааимбарроу
Сымч сымызхуа игәыкны?!

Сдыраацсом бнашанақәа,
Гәыкала истахуп.
Бара, сдуней абнақәа
Избо брынцәахәуп.

Сышьха иамоу акацқацқәа
Ирхоу бара быбжьоуп.
Ацәанырра арахәыцқәа
Еикәызхәалаз бара боуп.

Амшын кәанда ацәқәырцақәа
Ацстазаара иатәуп.
Сьонра анашанақәа
Онабгаларц стахуп.

Исцәызит шәыгәрагара...

Ахагара сгәы итышәхәауеит,
Шәсеигзом, шәәфуп сбылра.
Ацстазаара сахьжәбауеит,
Исцәызит шәыгәрагара.

Изыхкьозеи хәа усазцауеит,
Ахақьым анцәа-хаца.
Ублақәа ирхьызбаалоит
Ацара ушазгәыкуа.

Иухьзеи хәа уцәажәеит
Сдыза, усәахәытхәытуа.
Дызгашоуп хәа угәыцуеит,
Улахь ырчыхәчыхәуа.

Хазы утэаны угэжэжэеит,
Сгэыла уеыргаза.
Уааскыар убла сахэуеит,
Уи указшыоуп уара.

Ишөдырхагоу сара сакөхеит,
Адөы икөу имлашыа.
Алахэажэцэа шөхашөырцөит,
Шөара шөоуп сыццышөызтөуа.

Ахагара сгэы итышөхэаауеит,
Шөсеигзом, шөафуп сбылра.
Адстазаара сахыжөбаауеит,
Исцөызит шөыгөрагара.

Сымра шаша, бымра шаша...

Сқыта гөакья,
Сымда иаша,
Сашта, сгөара –
Саб игхзаша, ныкөызгаша...

Сзыхь асаркья,
Сзышра збаша,
Сан лцагья,
Лгөы казцаша, ахыз згаша...

Сажэа еиламга
Исыцызхэаша,
Амоа хара
Исыцыкөлаша,
Сымра шаша, бымра шаша...

Стынчым рацөа,
сгөы атхара-атхара,
еипшуп зынза,
абна илахаз уаха.
Ахьяакэа сеимырхха,
ағаимбарцөа сеимакуа
срыман икөуп.
Сшазхөыцуа
уатцөтөи ащара,
Аецө пхызра,
Амра пхарра,
исзымшаз
Ацх иаха,
исыршап хөа
сгөыгуеит уаха.

Абзиа уанакхтөуа –
бзиабароуп,
Ацөгья уанакхтөуагы –
бзиабароуп.

Уи цстазаароуп,
гэбылпроуп,
Нырцөи-аарцөи
ирыбжьоу ауп.

Ааңын иацөа,
аамта лаша,
схөыцрақөа рхөаа —
сыңстазаара
ахөта.

Сымш, сыгөрага,
бгөараҫа сырба,
сыбла ишхыббало
абзиабара хөа!
Сашөа картөа,
Сымш, агөрага,
абзиабара ашөа
назаза исырха!

Ажөоан цқязам —
ихөашьуп,
алахь еикөуп,
ацөы ахьшьуп.
Ажөоан хөуп,
шьаршөны
иафьжжуп.

Сажьа өнлэмэ
Нырцөи-аарцөи
Ааңын иацөа
Нырцөи-аарцөи

Сымш аамта
Сымш аамта

Сыңстазаара
Сыңстазаара
Сыңстазаара

Сыңстазаара
Сыңстазаара
Сыңстазаара

Сыңстазаара
Сыңстазаара
Сыңстазаара

Сыңстазаара
Сыңстазаара
Сыңстазаара

Сыңстазаара
Сыңстазаара
Сыңстазаара

Сыңстазаара
Сыңстазаара
Сыңстазаара

Сыңстазаара
Сыңстазаара
Сыңстазаара

Уацөы хазшап,
ахөрагь гьап
хөа ахөыцра
еижьагоуп,
икапангоуп.
Ажөоан хөуп,
шьаршөны
иафьжжуп...

Зхыңхьазара
дырым ар
сыдөхыб иқөтөоуп,
зыхьз дырым
хацак
урт драцхьагылоуп.

Сгөы саңатуп,
Шаха еиларшөуп,
Адач еилақса
Акөыршоуп.
Иазгагоу
Илбартоуп.
Изымбац длашөхап,
Уи еилызыхьз
Сашөа сзылхөап,
Сыңсы хкаараны

Уацөы хазшап
Уацөы хазшап
Уацөы хазшап

Уацөы хазшап
Уацөы хазшап
Уацөы хазшап

Уацөы хазшап
Уацөы хазшап
Уацөы хазшап

Уацөы хазшап
Уацөы хазшап
Уацөы хазшап

Уацөы хазшап
Уацөы хазшап
Уацөы хазшап

Уацөы хазшап
Уацөы хазшап
Уацөы хазшап

Уацөы хазшап
Уацөы хазшап
Уацөы хазшап

Уацөы хазшап
Уацөы хазшап
Уацөы хазшап

Уацөы хазшап
Уацөы хазшап
Уацөы хазшап

Дтахап.
Сыхкааратә
Хаара
Лахәйтхәытып,
Деимнадап.
Сгәы аақсара
Уи даиааип,
Нас хәрыбгыцны
Дазкашәап.
Сгәы сақатуп,
Шаха еиларшәуп,
Адач еилақса
Акәыршоуп.

Сытх батаа,
сығхызқәа
брыюнала,
урт ргәамцуа
сыкәа бынтала,
схы бынтала,
сгәы бынтала,
шьапымшла
сашта бтала!

Уацәы ақстазаара
Ашеахәала,
Ацх гәытбаа
Ачапшьарала,

Хәизыразхап
Уажәазыхәа,
атцхгы моасып
нас акыхәа.

Сашта итәлеит азыркәи —
Гәыргъарахеит.
Сыкәа итәлеит азыркәи,
Мзашәахәала сыкәа тәит...

Абзиабара
збеит,
сақәшәеит,
иззеит.
Знык иззеит,
фынтә иззеит,
нас срақатхеит,
сгәы лашеит.
Нас, сұрыба
сыртәит,
сыкәа сыртәит,
Сгәы еикәысхәалт,
Исзахит...

Аңшза лыңшзара хөшөйркуп,
Цәаңшыла, сақела еибаркуп.
Ақәа анлыс уи дыблуп.
Дцыркьуп, дкьахәуп, длашәуп.

Җабацәа раамта ханнажыт цъара,
Атәымцъара, иахыкам аамта агәыбылра.
Җабацәа раамта нҳажыт цъара,
Җарт иахыҗацым аамта агәрагара.

Атх-лакә

Суада лашьцоуп,
Иасыркуам ацәашы.
Амзаға кыдуп,
Илашоуп адәахы.
Атх? Уи ацәа иалоуп,
Игоит фымт абжы.
Сденцьыр алақтоуп
Сызтаңшуа уажәы.
Избо зегь шыахәуп,
Атх агәтаны.
Атх лакәуп,
Уаҗаар агәра ганы.

Башәа быцысхәоит

Атх атынчра анахаао,
Афымтра анеырбауа,
Сыңсабара агәы шытыхуа
Пхьарцак быршәахәоит бара.

Алашьцара сгәы иантаршәу,
Башәа ахыюлоит агхьарца.
Атх гәытбаа афы анчабу,
Башәа быцысхәоит сара.

Сразкы ацаңха сцәызит...

Сразкы ацаңха сцәызит,
Уи гәыр пак иакароуп.
Сгәыграқәа еимхәыцха
Уи иахаңсоуп.

Напыңшқак ишьтнахуеит...
Ус схәыцлап.
Аңшқара сыхнахуеит...
Ус сгәыглап.

Сразкы ацаңха сцәызит...

Ус схәалап.
Уи сара ишысхарам
Бара агәра бап.

Амаалык диит

Аңстазаара пытуа ишнеуаз, ишәтит,
Агәырғара цәвантәи ишхалоз, итәит.

Амоахәаста нзыжыыз, моаду ааиртит,
Адуinei амаа ааникылеит, иблақәа тәит.

Аңстазаара лашара, уи агьама ибеит,
Аңшқа изышәахәоз амаалык дибейт.

Абык итоу,
ңстазаарак иакароу
ашьха-ан дадыскылоит —
сгәарата иазшоу,
сашта ңшза зыхәтоу.

Сбык ччабжьла ихзырчо,
Уи архнышьна, хьы-рахәыцла изцо
Ашьха-ан дадыскылоит.

Сәи скәадыри еиқәцаны
Сбышьтоуп, бара ицуазәи.
Ахарта дук анызба,
Шьяфак кабцар иауазәи?!

Харантә иаауа аңшалас
Мазахәычык ацуп.

Икаххаа иңхо амра
Ак сытаҳәара иашьтоуп.
Харантә иаауа иңхейбарс
Бцәаныррақәа срыцуп,

Урт срыманы иахьнеуа
Сара сзы ифьцуп.

Анасың... исхәозәи, мшәан,
Изакәызәи сгәы зыццо?
Дабакоу ҳаамтазы
Насыңла инхо?
Ус зәыр дыказар,
Арахь дсышәмырбо.
Мап, уи азын акәзам
Сызиҳәо Анцәа...
Уи захьзугьы
Сыздыруам сара.

Изытит асы, адыза, иубоу?
Абра адәкәә зеггы иатәала ишкәыршоу?
Абжы хаа рхаланы атлақәә шәәхәоит,
Рымәәқәә шытыхны азиасқәә наскьоит.
Абар, апарқалык ахьантәалаз унапы,
Суҳәоит, уи мыргәәакәә ишыты.
Уи лахәыхроуп уажәазы.
Исасуп аапынразы...

Ажәакгы ашәакгы
Сара исызхәазом.
Бәагхьа сцәанырра
Еитахәашья аузом.
Снеиуеит сеы кәадырны,
Абзиабара еихсыгъзом.
Бныхәәағгы шытыхны
Гәыкала исзыжәзом.
Агәыткьагажәә хәаны
Атынчра збазом.
Ихабжьоу ацха ныжыны
Хара сызцазом.
Сзышьтоуггы исышьтоуггы
Бара боуп схәазом,
Аха сыбла ихгылоу
Цәгья бызбазом.

Аминиатиурақәә

Бара быкоуп

Ибзиоу зегы бзиоуп, ибзианатцы, бшыкоу акөымкөа, бшыказ анеилыбкаалак. Бара баныказ – сыказамызт сара, сара саныкамыз – быкан бара есымша, аха сара сыкоуп, баныкала бара. Бзиа избоит м-мзафак иреипшу, алашыцаралашара зныпшуа бнапсыргэйтцакөа. Бара быкоуп – зегы бзиоуп. Бара бқапсатоуп, бназыкөтөаз адөы, ифажөкны, меигзарахда азы жөуа ацөакөа еипш харада аңсың агоит. Уи адөы сыкөпраит сара. Спыруан, ацыс еипш, аха иахьакөнагазамыз, насгы ишакөнагамыз. Избан? Избанзар, спырни сааит сымтөыжөақөа сахьыштырхыз атың ахь. Бара быда сыказам сара. Сара – бара боуп. Итацөу атцлашыцара аецөа ипнаөыргы, атацөра нхоит, иазыпөзом. Итацөу афымтреи ажөа рацөеи еикароуп. Бара банааи саргьөжыит, сархынхөит итацөыиз атцлашыцара цөны исыкөычцаз алашара. Сыказаара шазымхөыцуаз, идыру шысымдыруаз сахшеит уи алашара. Избоит, бшөапырхапуеит. Ибымоу ашөара иацуп абзиабарагы. Схата бара сбыцөшөон. Сшөон бааигөара анеира, бацөажөара, сгөацагара шөыбкаауа, сшыбхыбаауа бахөара. Ускан схи сдыруамызт, избанзар исдырырц стахымызт, избанзар схи сацөшөон. Уажөшьта еилыскааит ашөара уоныцка ианургоу – ушзацөымцо, аөытцөахра шулымшо, аха уи аиааира шымароу. Ашөара агөрамгара ианагоит ахы агөрагара. Усканоуп ианиуа амтөыжөақөагы. Бара ибхөон: "Ухы бзиа ибала, ускан саргы бзиа субалоит" хөа. Бара бааит. Мап, бцөырцит. Бара быкоуп. Мап, аханатөгы быкан. Сара исылшеит бара бкынза апырра. Аапын ыкамкөа агхынра шзыкамло еипш, агөыргара зыкалазом лабжышда. Итабуп, сымшкөа злабшөыз алашаразы. Уи алашара

наунагза инхоит исзымзырөыкөа иахьахөтамыз ипрыз сымтөыжөақөа ргөаларшөарафөы. Инагзаны исзеилкаауам схи итагьөжыуа ахөыцрақөа. Саазкөылаз итцызгеит аматанеира. Икалап, уи сыццышөызтөуа амцашоура иалтцшөазар. Ашоура сызто бара боуп.

Аиөызара...

Изакароузеи уи? – хөа усазцаауазар, атак устоит: аиөызара быжь-гөыжык ирзышьтымхуа еидароуп, быжьзык ирызгом, быжь-мцак ирзыбылуам, быжь-шьхак иргөыларсуп, быжь-мрак ақөыпхоит, быжь-ныхақөак ахылапшуеит, цстазаарак иакароуп. Рапхьаза иргылары, аиөызара идуззоу такпхыкөроуп, лахьынцак иацсоуп. Дыказам аөыза бзиа, дшыкам еипш аөыза цөгьа. Аөыза – доызоуп, насгы "аөыза бзиа иашьак диакароуп" хөа ирхөало, сафагылоит. Аөыза аиашьа икынза дзыназом, аиашьа, аөыза икынза, избанзар быжь-зык рыбжьысуеит, быжь-шьхак рыбжьагылоуп, быжь-мцак рыбжьоуп. Шөара шөцаар ауеит, избан быжьба?

Избанзар, ишдыру еипш, хажөлар рөы арыцхө «7» иамоуп ахатөы нашанатө мчы. Иаххөап, Ацсны атоурыхтө дгьылкөа – быжьба, араионкөа – быжьба, хбирак афөы аецөакөа – быжьба, хныхақөа – быжьба, Ацсны ада, адунеи афөы даөацьара икам ациаақөа – быжьба, убас шөынтө быжьба. Агөра згоит уи ус баша ишыкамлаз, убри азы, истахуп арыцхө «7» аиөызарагы асимволпра азнаурц. Аөызцөа рацөоуп, иара убри аамтазгы имачуп. Аөыза хөа сызөу – хөыцрала, хөапшышьала, цөаөала,

цөаныррала иузааигөу иоуп. Аиоызара ицшоу ацөа-ныррақөа иреиуоуп, иаказшьам амалра, ағарра, иаздыр-зом утөы-стөы, узы-сзы, кык-фык. Сөызцөа рацөам, аха исызмацзам. Урт азөы дрылысхуа, дрыласцо иказам, аха избахө сымхөар залшом Ешыраа дукөа ршьа иалцыз, ихы даназхөыцуа зыжөлар ирызхөыцуа ацөи лаша, аоыза нага, ақөла бзиа. Уи ибла схыцшылар схы збоит, сгөы стацшыр, иара дызбоит. Хөычы хьзуп уи, "Астик", аха агөра ганы сыкоуп ахьыз – ахьыз иацсаны, ахьыз – хьызла ичаңаны, наунагза "Аиоызара атоурых" ишанхало ахьтөы нбанқөа – Цкөуа Астамыр.

Анцөа иахкөырхуп!..

Тауадрак дахагылан игьангыашыз Тауадк. Уи ижөлар рымац аура, рныкөгара атыңан, ахөычы мааза иказ-шьақөа шытыхны, дхөантеи-сантеиуа, дхөарчза, итауадразы цакы змамыз еицлабрақөак еификаауан, хыцөыгақөак еидихөыцлон. Игөарпхада иनावакны икацаны иман хы-пхьазара рацөала акызқөа ахьхыз азтачы. Өнак зны, атауад, ажөлар игөарпхадафөы ианеизига, акызхьча адца иицөит акызқөа ажөлар рышкө иааицарц. Акызқөа, хөарада, рыхөдақөа еизыхөхөаны ипаза, рхөы цырцыруа, шыахөла ауафөы илапш иазааиуан.

- Ишпажөбо скызқөа? – фөааитит атауад мзышөа.
- Арт, хымпада, ржыы хаауп! – ихөөит атакс азөы.
- Арт акызқөа зегьы цсуөит! – фөааитит аобатөи.
- Сара сзы зегьакоуп, сыкөчышь зацө иаха исааигөоуп! – ихөөит ахцатөи.

Арт ирхөаз атауад гөгөалацөкьа даргөааит, насгьы – Сыла иашөмырбан, абыржөйтөкьа икнашөх! – ихөан, ахьчаоцөа адца рицөит. Хөарас иатахузеи, арака ахара зхараз атауад иакөын, аха акы иалахөазамкөа акызхөда иакөзит хөык ауаацсыра. "Ржыы хаауп" зхөаз, сытауад игөы касцап хөа ихөөит, "арт зегьы цсуөит" зхөаз, дызфөыз ацстөгы, ацсаатөгы, ауафөгы изхымцө-изцымцө ла-хьынцала ацсра акөын; ахцатөи иакөзар, хөарада, икө-чышь иаха изааигөан, атауад икызқөа рааста. Избанзар, акөчышь зацөызаргьы, иара итөын, акызқөа – мап.

"Мышкы ахра зауз шөык рхы хисөит" зхөаз, баша имхөазөит. Ари икөыгөу ажөоуп. Рыцхароуп, ахөынцқар, фөынтө дхөынцқарзаргьы, жөлары ркөыгара данацсамха, акгы анианамхөа. Хара хакөзар, анцөа иахкөырхуп акызхөда ақөзра!

Аихаза сшөилоит

Блабба Саид ихьзыноылоуп

Изахшьанөи абзиабарөи аиоызарөи ихазгөакьөу ханрыжьуазар, харгьы инхажьуазар? Избан, иахьа гөыла хзеилацөөи, уацөы хөаицырцуазар? Икалап агөы акөзаргьы изхарөу? Уи зны-зынла мыцхөы абзиабара адырлоит. Иахыркьаны бзиа иубаз уахьирхөуөит. Уахьирхөуөит, шака дутаху акара ацсцөаха данитахха, ө-дунөик данөимарк, дузхьамп-шкөа уанынижь. Иабанзанөиуөи злактапшқақөа цсахны,

зызхара Ан лѣацшра, лѣаччара иахьымзаз, аиоызара инаг-
заны изымбаз ахѣаша инасыц? Исазхѣода атак? Изхѣода
"аиатым икѣакѣар былуам" хѣа? Икѣакѣаргы былуеит,
ихарцзатѣгы былуеит, изааигѣоу, изгѣакѣоугы былуеит.

Хрыцхауп ацсабарафѣу аѣаатѣюса. Уи аѣацхѣа хамч
мачуп, хгазоуп. Ан лылахь лзатѣуеит, лѣа дахьыкоу мазоуп.

Сгѣу еилацѣоит...

Ех, исымандаз ицаѣѣахѣауа аихаза ршны, сышцана-
фѣхѣарыз. Ускан егѣа хѣаа саосрын, егѣа гѣхь сацѣа-
рын, уара узгѣу сыхѣмаррын, сыччарын, ацѣыргыла
сахыцарын, цыгѣхыршѣт касцарын.

Иацы хара уцеит. Иахѣа узбазом, аха усацѣажѣоит,
избан? Убжы царза акыркырхѣа слымхѣа итасуеит, нас
акы уаргѣаауеит, угѣажѣажѣоит. Акы уазцаауеит, ухала
уцѣажѣоит. Мап, ари цхызым, иагѣлабѣабам. Ари закѣу
дырым, иоым, ихѣам.

Сгѣу еилацѣоит...

Сгѣу еилацѣоит аихаза иеисаз изы. Ишцыкѣу? Избан?
Изакѣызеи? Атак сашьтоуп игѣагѣны, аха исзыкатом ибаны.

Сгѣу иѣоу ѣоумшыын, сухѣоит, мчы змоу! Исцѣызааит
сыбжы, сызааит адѣны, исхѣац схѣалоит, аихаза
сшѣилоит!

Иабанзаиашоу?

Иабанзаиашоу аѣаытѣюса ибзиоу-ибзиам, ицшзоу-
ицшзам, ииашоу-иашам хѣа реилыхра? Иабанзахалшоу
уи хара?

Дызлахдыруазеи ибзиоу, мамзаргы ибзиам аѣаы?
Иаххѣап, иааибуам ѣыцѣа айгѣылацѣа: "Уѣоны абар-
цафѣу иарку алашара сыцсы снаршьом, сыбла ихыцчалт;
шыыжы инаркны хѣлаанза ѣааихак ззымдыруа урбаѣ
дацѣшѣаны смаѣа агара акынтѣи дыцѣоит; уаанда уцсахроуп,
скарпыжѣ аракѣа уара уахь италан уара уоуп аѣаѣра
ѣазгалаз", – ихѣаларын азѣы. "Уѣоны, сыѣоны ашьѣахь
аиарханы игылоуп, сара сацхѣа уара амра убоит; улажѣкѣа
уахѣа азарак узрымѣеит, сланагакѣа бжырхуеит; аѣацѣак
амца анѣоуѣо алоак ааны сыѣоны ачышѣуеит; аѣархра
сара соуп изѣуѣааз, арахь иѣабуп хѣагы саумхѣеит", –
ихѣон аѣбатѣи. Еибабаны иаѣуа акынза ианнеи, руазѣк
абакѣахь "цсшьара" дцар акѣеит, анапшьѣыхра иахкѣаны.

Ишѣхѣа нас, дарбану арт рахьѣа аѣаы бзиа: иѣаку
иакѣу, адѣы икѣу иакѣу?

Дзеицшроузеи иѣеиу, мамзаргы иѣеим аѣаы?

Иѣеим иѣеира ииаин, ихала дцѣажѣоит, дыччоит.
Аѣеи захьзу уи дихыччоит.

Иѣеида, нас, арт ркынтѣ?

Дызбахѣада ицшзоу, мамзаргы ицшзам аѣаы?

"Ацшзара шѣ-грак ацѣахуеит" рхѣоит ажѣлар рѣы. Уи
иаанагома ацшзареи агреи еицуп, ихеибартѣаауеит хѣа?

Аѣаы цшрала дыцшзаны, гѣаѣала дхѣацсазар? Гѣаѣала
дыцшзаны, цшрала даамыстамзар? Дабакоу ацшза?

Дызустада ииашоу, мамзаргы ииашам аѣаы?

Шѣарт дышѣгѣалашѣома "ажѣа шкѣакѣа зкыз"? Ааи,
ааи, уи иоуп ииашоугы, ииашамгы.

Дыказам абзиа, ацшза, аиаша, аѣеи, дшыкам еицш
ибзиам, ицшзам, ииашам, иѣеим.

Дыкоуп ауабы. Уи иоуп абзиагы дыбзиазтэуа, ацэггагы дзырцегьо. Ауабы, "абзиа" ибзианы дибарц итахуп, уи иоуп дыбзиазтэуа, "ацегга" иакэзар, ицегганы дибарц итахуп, уи иоуп дзырцегьогы. Ауаби ауаби реибабароуп зеггы ирыцку, урт реилибакаароуп ибзиоуггы ицегьоуггы, ицшзоуггы ицшзамггы, ииашоу ииашамггы.

"Сах хэа зоухэаз, стэы хэа уеихэоит", ахэоит ажэлар ражэацка. "Сах" хэа иахамхэап нас, уи иазыцшны "стэы" ахэара иазыхиоу.

Мазала итэу атх...

Хара ицон иткьаны инагаз амюа. Аацшрак камцакэа уи сахьаныз ацша кэанда иацны сацхьака испылон атх агьама. Иаха-иаха исныруан ацыхэтэантэи аамтазы сызмыртэоз, сызмыргылоз агэфыгыреи агэынамзареи. Еитахэашья амамкэа ишьяхэын ари атх. Истахын уи атанза снафыхэаны сгэы сыртэырц, аха еилыскаауан ишаанза сныкэаларггы, ашыжьымтан агэфыгыреи агэынамзареи сыманы аюныка сшыгьежьюаз. Сгэы аартны ацсабара сшафаччозггы, издыруан уи имазоу ахатэы цстазаарак шамоу, ицаулоу, згэатара мариам, зыбжьи шшэыгеи ухырхуа ацстазаара. Ари еицш агэалаказаара смоуцызт ааигэа. Уаанза ажэоан афы ацар иатцэакэа збозтгы, уажэшьта мап. Дара ыказам хэа акэым, аха сара избазом. Иаасыкэыршаны игылаз атхфымтра еиларгон иццакы-ццакуа зышьтра ихыз азиас, аашьяра ззымдыруаз азтас, адгьыл иакэлоу атцлакэа руазхэара, абна афьтбжьи. Измагэахэу,

изырку рдыруан азиасгы, азтасгы, атцлаггы, абнагы. Саразэк сакэын зхы ззымдыруа ари атх иагэылаз. Атх сара изсышьтааз, алацш хара икаршэны ицшуан. Сгэы иалаз, сыда цсы зхоу азэггы дахьысымбоз ауп. Сара скамларггы, ус, баша илабжьахэаша ицон атх хамацаггагы ацшзара. Исызгэамтазакэа сызтанагалаз абахчафы тынч ихэмаруан алашьцара. Иааиуан ацхынтэи ашьяц иатцэа афюы лаха-лахауа. Сфацхья еилашуан чыдала имазоу цстазаарак. Мрагыларафы ашара иалагахьан, аха ажэоан макьана илашьцан. Аацсара зыхьаз сшыапкэа ацшьара ианахэа мап сызкуазма. Атх цстазаара сагэылалан, агэгэахэа зымюа шьтыхны амшын акынза иназаз азиас еицш сеыртынчны стэан. Ипагьамагьо, акы иашьтоушэа, ак сархэоушэа харантэ иааюуан игэатцэыгьацэуаз ацхьарца арахэыцкэа рыбжьи. Урт зны ишэахэон, даеазных – иццэон. Агэаанагара сызцэырцит урт еимактэык, мамзарггы хьяак еицрымазтгы калап хэа. Икалап урт ак сархэарц ртахызтгы, аха уи дара ирыдхалеит, сара еилкаашья сзакэымтэит. Агэыгга зцыз арт абжкэа шгац игон, сарггы сзыроуан. Изыроуан илацэкэысуаз аетцэакэагы, еилачы игылаз анакэгы, зыцсы ззаз ацстэгы, ацсаатэгы. Зеггы ззызыроуаз, ицшказ, аха зыбжьи амшцэггабаацстэи адыд иафьызаз, зыцсы еитазкуаз апааимбар ицхьарца акэын. Уи иахэоз акэзам сара сзыршанхаз, ишахэоз, насгы иахьынзахэоз ауп. Ацэанырра фьцкэа зхылаз сыблакэа рыла снацшы-аацшит. Сызмадаз атх амаза шатцац иатцан, аха уи уажэшьта даеа блала сахэацшуан. Избанзар, иатцысхит атх амазакэа зеггы, исыдыскылеит атх ацшзара агэра ганы. Рацхьазакэны аюныка сгьежыит агэалаказаара бзиа

сыманы, насыңла сытэны. Издырузма атх шыахэ сагэылсны, аҗаимбар итэартаҗы анеира шсылшоз уи ауаха? Мап... Идырузма аҗаимбар сара сылшарақәа? Хымҗада!..

Аҗырреи аныкэарей

Ажәоан дууп адгғыл атқыс. Избанзар, ажәоан гәа-ооуп, адгғыл кьақьоуп. Насгғы, ажәоан адгғыл иахарҗоуп. Хара зегғы, дгғыли жәоани рыбжъара анхара халахь иану ауп. Адгғыл хазныжьзом, ажәоан ашкагғы хазцазом.

Адгғыл акынтәи ажәоан ашка сыңшлоит. Уака җара-җара апстхәақәа хуп, җара-җара ацқъара тыхуп. Урт еикароуп. Ацқъарагғы ахәашьрагғы еикапануеит. Ажәоан аныхәашьу иуныруеит ахьантара, оныцкала алашьцара. Ианыцқьоугғы иуныруеит уи аоыза, ишыҗыртәу дырны, аҗрышьа уахьақәымшәо азы.

Ауаоы ишьататәи аҗында шака дықәыңшуа акара ажәоан датәцшзом, избан? Ашьататәқәа ркынза анеира ахьымариоу азын акәзар? Урт ирытдоу ашашәақәа җытлар дрыкәғалоит, җаргғы дрышьтзом, аха ахаангғы аҗырра атахара, уи абзиабара дзақәғалазом.

Ауаоы идыруеит ихы даноахо дкахар шилшо. Уи имоуп о-напык, аха урт рыла ецәакгғы изкзом. Ажәоан ауаоы иқәыгәғәоит, иара уи еидаран датоуп, игәы иҗоуп. Икалап ишьатәқәа ршашәақәа дрыкәғалазар... Уи аныкәашьа зымҗац, аха аҗырра дашьтоуп.

Ахқәа

Ажәеинраалақәа

"Сыдәхыб тбаанатцы..."	5
"Игәхьаазгоит..."	5
"Схи сыҗси..."	6
"Сыюнхыб..."	7
Амдырреи амәеирей ххарштны.....	8
Ихәала, аоыза.....	8
Аамта атқасқәа.....	9
"Арыцхара хантагылаз..."	10
Зегьакоуп сааҗсазом.....	10
Ашьаҗа иаргәйтәуа...	11
"Сымоа хыкәкуп..."	12
"Аамта збоит иҗхызушәа..."	12
Хьыбла лхы-бла...	13
"Амшын амч гәҗәазаргғы ..."	13
"Бара быда адәылашара акы исзаҗсам..."	14
"Быблақәа аецәақәа ианрахәмаруа..."	14
"Сдырааҗсом бнашанақәа..."	14
Исцәызит шәыгәрагара	15
Сымра шаша, бымра шаша	16
"Стынчым рацәа..."	17
"Абзиа уанахьцәуа..."	17
"Ааҗын иацәа..."	18
"Ажәоан цқъазам..."	18
"Зхыпхьазара дырым ар..."	19
"Сгәы саҗатуп..."	19

"Сыцх батаа..."	20
"Уацәы ацстазаара..."	20
"Сашта италеит азыркәи..."	21
"Абзиабара збеит..."	21
"Ацшза лыцшзара хәшәыркуп..."	22
"Ҳабацәа раамта ханнажыт цъара..."	22
Ацх-лакә	22
Башәа быцысхәоит...	23
Сразкы ацацха сцәызит	23
Амаалыкь диит	24
"Абыкь итәу..."	24
"Сеи скәадыри еиқәцаны..."	24
"Харантә иаауа ацшалас..."	25
"Анасыц... исхәозеи, мшәан..."	25
"Изытит асы, аоыза, иубоу?..."	26
"Ажәакгы ашәакгы..."	26

Аминиатиурақәа

Бара быкоуп	28
Аиоызара...	29
Анцәа иахкәырхуп!..	30
Аихаза сшәилоит	31
Иабанзаиашоу?	32
Мазала итәу ацх...	34
Апырреи аныкәарей	36

Дмитри Габелиа

Сымоа, сышьта...

Ажәеинраалақәа
Аминиатиурақәа

Дмитрий Габелия

Мой путь, мой след...

Стихи
Миниатюры

(на абхазском языке)

Аредактор Тҗаитцыкө-гҗа З.Шь.
Акорректор Ыьениа-гҗа И.Хь.
Атехредактор Гергиа-гҗа Д.С.

Компиутерла акьыгҗхь иазлырхиет, еикәлыршәеит
Допуа-гҗа А.З.

Афформат 70x108 $\frac{1}{32}$ Аофесттә қъаад. Ариалтә гарнитура.
Иныкә. акь. бғыыц 1,75. Икацә. акь. бғыыц 1,25. Атираж 500.
Аҗацацқа № 35

Еикәыршәеу адиапозитивқәа рыкнытә икьыгҗхьуп
"Акьыгҗхь аюны" акны
Ақ. Акәа, Ешба имәа, 168.